

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 17.

Lýsingarprísar fyri þetta tegund: 30 øyr. á farsíðuni.
20 øyr. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst
avsláttur í prísinum.

Leygardagin 24. apríl 1936.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið
verður bílagt á posthúsinum, brævasvarnarstøðum
og skrivstovuni. Telf. 143.

10. árg.

Norðlýsis Arctic-ekspedisjón

Fiskimenninir verða Føroyingar.

Samtala við Carl Thorsteinsson, formaður, fiskilødsur og ráðgevari við Artic-ekspedisjónina, ið felagið „Nordlyset“ ætlar at gera til Grønlands í ár.

Harra Carl Thorsteinsson kom frá Danmark við „Dronning Alexandrine“. Hann hevur verið og samráðast um fyrireikingina av teirri her í blaðnum áður umtalaða fiskiekspedisjónini, ið felagið „Nordlyset“ hevur haft í umbúna at gera til Vesturgørn-

lands í summar.

Vit hitta harra Thorsteinsson og biðja um eina samrøðu um, hvussu ætlanin er at skipa ekspedisjónina og fara fram har uppi.

Harra Thorsteinsson játtað beinasamur.

Fiskimenninir skulu kortini vera Føroyingar.

— Vit byrja við at vísa á, at harra Magnus Dahl hevur lýst í blaðnum, at hann ikki longur hevur nakað við hesa fyrirkomu at gera, tí hinir høvuðsmenninir einki vilja vita av at hava foroyskar fiskimenn við, sum ætlanin var, tá ið felagið ígjøgnum hann hevði umsókn á tingi um studning, lán ella tryggingar fyri láni til felagið.

— Hvussu er við hesum, spyrja vit. Skulu bara, sum harra Dahl sigur, Íslendingar og Danskarar vera við sum fiskimenn.

Nakað er ella var í hesum. Men nú er tað ikki so.

Tá ið eg kom niður, vóru menn ósamdir um, hvørjir fiskimenn skuldu koma við. Tað vóru teir, sum avgjørt einans vildu hava Íslendingar og Danskarar. Hr. Magnus Dahl og nakrir aðrir hildu fast við teirri upprunaligu ætlanini, at teir flestu fiskimenninir skuldu vera Føroyingar. Tingið hevði eisini játtað garantiini fyri láninum uppá 10.000 kr. undir forsetningi, at høvuðsmanskapið skuldi vera Føroyingar. Tá ið tað áyntist soleiðis, sum at Magnus Dahl og hansara meningsfelagar ikki kundu fáa hetta ígjøgnum, fór

Dahl úr felaginum. Teir høvdu roynt at fáa skipið uppá hondina. Tað eydnaðist ikki. Teir fingu ov stutta tíð at arbeiða uppá at fáa tann neyðturviliga kapitalin til vega. So statt gingu hinir av við skipið.

— Tygum segdu, at tað nú ikki varð soleiðis, at Føroyingar ikki sluppu við — hvussu er við hesum?

Hinir menninir, ið ikki vildu vita av Føroyingum, eru nú gingnir við til at taka Føroyingar við. Eg eri sendur upp til Føroya fyrri at fáa mannskap, arbeiðarar og fiskimenn til ekspedisjónina.

— Verða Føroyingar flestir av fiskimennunum?

Tað verða alt Føroyingar uttan bara skiparin, maskinmenninir, kokkarnir og frystimeistarar á „Arctic“.

— Hvussu nógvir sleppa so við?

Tað eru 3 doryir, 29 fótur langar við 14 hk av Skandia motori og línuspæli: Hver doryin skal hava 5 menn. Harafturat skulu vit hava 10 arbeiðarar foruttan 2 stýrimenn. Hesir eru bara við „Arctic“.

„Solo deo Gloria“ keyptur av ekspedisjónini.

Ekspedisjónin hevur keypt „Solo deo Gloria“. Við honum verða Føroyingar. „Garpur“ verður eisini útgjörður við lnu. Men høvuðsætlanin við honum er at flyta kalva frá „Ananus“.

— Tit skulu altso arbeiða saman við „Ananus“.

Ja. Vit skulu keypa allan kalvan, ið „Ananus“ fær. Í umbúna er

Teir vænta at fáa skipið fult, um teir fáa loyvi at liggja inni á Tovkussak.

— Hverja miðstöðu ætla tit at hava uppi í Grønlandi at arbeiða frá?

Vit ætla at liggja í Føroyingahavnini og í Tovkussak, um vit fáa loyvi til tess.

— Hvat ætla tit at veidda umframt kalva?

Torsk, havkall og lýra.

— Skal alt frystast?

Tað hevur verið umtalað at frysta nakað av torskafeløtum. Ætlanin er eisini at salta torsk.

— Hvussu nógv tekur skipið?

Skipið rúmar 300 tons um av frystum og torskafeløtum. Umframt tað kunnu vit salta eini 100—150 tons av torsi.

— Vænta tit at fáa skipið fult?

Tað er ikki gott at svara uppá. Fáa vit loyvi at liggja í Tovkussak, ivist eg ikki í, at vit fáa skipið fult.

— Føra tit allar doryirnar aftur við tykkum?

Nei. Ætlanin er at taka við okkum tilfar til ein skúr, sum vit seta upp har uppi til at goyma

doryirnar um veturin til næsta ár.

— Tygum eru gamalur kalva-veidari í Grønlandi. Halda tygum, at kalvin er enn í stórari nøgd har uppi?

Kalvin er ikki so nógvur, sum hann var áður. Men eg ivist ikki í, at enn er væl av kalva, bara ein fær tey rættu føriini at veidda við.

— Hvaðani keyptu tit doryirnar?

Eg havi verið uppi í Noregi saman við kaptein Simpson og keypt tær. Har keyptu vit eisini línurnar og allar fiskireiðskapin. Eg talaði við skiparan á Korsvik-ekspedisjónini. Hann meinar, at kalvin er í tiltakandi í Grønlandi. Hann hevði roynt á Labrador-síðuni. Hann fekk væl av kalva, men meinar ikki, at kalvin livir innanfyri bankarnar har. Har aftur smóti meinar hann, at kalvin livir innanfyri bankarnar við Grønland. Har eru betri livilíkindi, betri kalva-botnur.

Norðmenn skulu skjóta hval og springarar haruppi og í íshavinum.

— Fara Norðmenn við ekspedisjónum uppáttur til Grønlands í ár?

Tað er umtalað, at Korsvik-ekspedisjónin fer upp aftur til Grønlands ella upp í íshavið til at frysta hvalakjöt til revafóður. Tað velst um, hvat ið teir rokna kemur at lona seg best.

— Fara nógvir Norðmenn at veidda springarar og hvalir til revafóður?

Ein hópur av bátum lá og riggaði til fyrri at fara á hesa veiðu. Revahaldið fær alt størri og størri týðning í Noregi. Nú liva 25.000 menniskju bara av at ala blárev. Tað er meir enn harmiligt, at vit Føroyingar ikki eru komnir so langt, at vit eiga ein einasta blárevagarð.

Vit takka fyrri ta athugasligu samrøðu og ynskja harra Thorsteinsson eydna við starvi sínum.

DIKTATURID OG FRIDURIN

Trykk elvir móttrykk — ein fýsisk lóg. Hvørt barn í skúlanum lærir hetta. Tað hevur hvørt einasta vaksnið menniskja roynt úti í lívinum.

Hesin fýsiski samleiðin rokkur longur enn til tað fýsiska, materiella. Hann ræður eisini í tí psykiska, sálarliga — í tí andaliga stríðinum, stríðinum fyrri frælsi og rættvísi. Tað er tí ein náttúrlóg, ein óbrótlig regla, at kúgan av tí andaliga, frælsi og rættvísi, elvir mótvilja, stríð. Já harðari kúganin er, tess sterkari og samanbitnari er mótviljin, stríðið fyrri at sleppa at eiga frælsi og óskert rættvísi.

Diktaturið er ein tvífold kúgan, ein kúgan av tí fíggjarliga fræls-

inum og ein kúgan av tí, sum fyrri tí upplýsta og hugsandi menniskjanum er tað dýrasta: andsfrelsinum, frælsinum til at hugsa, tala og skriva um hval ið rætt og gullið er.

Diktaturið vil tí altíð í einum upplýstum landi mæta mótvilja og elva stríð. Já, diktaturið vil altíð liggja í stríð við tann besta og mest upplýsta partin av fólkinum. Diktaturið týðir stríð, klandur, hatur og illvilja. Diktaturið botnar í tí ringasta og ljótasta í fólkinum. Hetta ræður særliga fyrri diktaturið, ið tók sær valdi við vápnnum í hondum og sum við vápnnum heldur sær omaná og frælsinum, rættvísinum, tí dýrasta og metasta í

ljóðini sum í einstaklinginum, undir oki. Tí hetta diktaturið, ið kom við osing og málageipi og harðskapi, tað kann einans standa — um tað er bert fyrri eina tíð — við at økja um osingina, málageipið og harðskapin. Tess náttúrlóg drivur tað stadugt longri út í sensasjón, út í tað ógvisliga, út í stríð, kríggj og ógiligardag. Tað tolir ikki og torir tí ikki at taka upp hitt sáttliga og sákliga arbeiðið, ið er tað einasta, ið kann byggja eitt land upp. Hin ógvisliga uppøsingin, hin stóri gestusin, ið er tí í kjóti borin, er fremmand fyrri og í stríð við hitt hól- og sákliga uppbyggjggarararbeiðið. Skúmið má altíð vega tí um munnin. Hornini megu altíð vera bend til grópan. Ýlanin má stóðugt dynja um fjøllini móti einum og øllum, ið ikki við heil-rópan strika sín egna persón, sítt menniskja- og lívsverð, fyrri at heiðra diktatorin.

Diktaturið í dag týðir tí ófrið, ósemu og kríggj.

Hitler, Mussolini ella hvør diktator tað nú er, eru tí av sonnum ófriðarkropparnir, hin stóra vulkanin, ið hóttar við at spreingja allan kultur og alla siðmenning í luftina.

Mussolini liggur á kvørkrumum á Abessiníu og er við at barkabíta tað. Hitler má periódisk sýna hin stóra gestusin, fyrri ikki at doyggja í teim brestandi vónum og lyftum, hann hevur spýð sum eitur út um alt Týskland. Hesin hansara stórmannagustus má, eftir teirri lóg, náttúrlóg, sum ræður honum, stóðugt harðna í sínum rópi, í síni bræneggjheit yvir fyrri øðrum — og so ein dag, áðrenn nakar veit av hava vit eitt 1914 umaftur í fleirfaldaðum skili.

Diktaturið, Mussolini og Hitler fyrst og fremst, vil, um tað ikki í góðari tíð verður sløkt og syndrað, seta alla verðina í brand. Tað er bygt so, tað er eitt viljaleyst reiðskap fyrri síni egnu náttúru.

— Og tess náttúrlóg er kríggj og herskusjúka. Tað orkar ikki at broyta sína egnu drífkraft, sína egnu náttúru. Tess sanna andlit — stórmans-dreymirnir megu fram at sýna sínar flensandi tenn. Tí er altjóðar sambandið ein nyttuleysur klútur so leingi tað ikki setur hart móti hørðum yvir fyrri diktaturins náttúrlóg, harðskapi og kúgan, soleingi tað ikki við fastleika bannar diktaturið.